statant pastatą Kuzmos g. 4. Išliko iki 1,7 m gylio nuo žemės paviršiaus nuardyta 45 cm pločio P siena ir iki 95–110 cm gylio nuardyta krosnies V siena (4 pav.). Joje išliko skliauto pusės plytos pločio pėda, esanti 1,5 m gylyje nuo žemės paviršiaus, ir 3 karšto oro kanalų liekanų (5 pav.). Oro kanalai yra 20 cm pločio, jie iki V sienos plokštumos nuo išlikusios skliauto pėdos krašto yra įgilinti per 26–28 cm. Pirmas kanalas yra 1,69 m nuo krosnies P sienos, tarp kanalų – 98 ir 86 cm tarpai. Į vidinę krosnies patalpą buvo patenkama iš P pusės. Krosnis sumūryta iš 27,5–29x13–13,5x6–8 cm dydžio plytų, kurios buvo rištos molio skiediniu. Ji veikė ilgesnį laiką, nes vidinėje V sienos pusėje esančios plytos nuo kaitros pageltusios, jas rišantis molis perdegęs, rausvos spalvos. Ant kurio susiklosčiusių sluoksnių paviršiaus buvo pastatyta krosnis, šiuo metu sunku atsakyti. Š pusėje ji priglausta prie mūrinės posesijinės XVI a. II pusės tvoros pamato, o P pusėje kultūriniai sluoksniai yra suardyti tiek statant krosnį ir įrengiant įlipimo duobę, tiek vėliau ardant krosnį. Pagal kultūrinių sluoksnių stratigrafiją požeminė krosnis galėjo būti pastatyta ne anksčiau kaip XVII a. I pusėje.

Perkasa 3 buvo iškasta prie pastato Kuzmos g. 4 Š sienos. Ji 5 m ilgio, 1 m pločio, 2 m gylio. Visi kultūriniai sluoksniai perkasoje 3 yra suardyti XIX–XX a. atliekant neaiškios paskirties žemės kasimo darbus. Maždaug 1,2 m gylyje nuo žemės paviršiaus rasta apatinė indo dalis ir 3 puodų šukės, degtos redukcinėje aplinkoje. Visi indai žiesti, degti redukcinėje aplinkoje, datuoti XIX a.

Perkasoje surasta 2 statinių pamatų liekanų. Vienas pamatas yra šiuo metu naudojamo, perdengto cilindriniu skliautu rūsio, priglausto prie Kuzmos g. 4 pastato sienos pamato. Antras pamatas taip pat priglaustas prie Kuzmos g. 4 pastato, sumūrytas iš 26–27x13x6 cm dydžio plytų, 40 cm storio. Sprendžiant iš plytų išvaizdos, jos buvo pagamintos fabrike ir rastus pamatus reikia datuoti ne anksčiau kaip XIX a. Pastato Kuzmos g. 4 Š siena pastatyta ant senesnių, greičiausiai buvusios posesijinės XVI a. sienos pamatų.

V. Kuzmos St. 4

During a 2016 excavation, three trenches (a total of 20 m^2) were excavated near the NW corner of the building at V. Kuzmos St. 4. 15th–19th-century cultural layers had survived intact only in trench 1, where they are 1.95–2 m thick. In trench 2, the oldest cultural layers were disturbed during the construction of an underground hypocaust in the 17th century. The cultural layers in trench 3 were disturbed through the digging of pits with no clear purpose in the 19th–20th century. The remains of the 5.21 m long W part of the 17th-century underground hypocaust and the remnants of an old fence were found in trench 2 (Figs. 3–5). The finds consist of sherds of 15th–19th-century vessel and panel stove tiles characteristic of Kaunas Old Town (Figs. 1, 2) and various household pottery.

Algirdas Žalnierius

Raguvos gatvė 5

Sklypo Raguvos g. 5 tyrimai atlikti numatomo statyti priestato vietoje, prie dabartinių Raguvos ir Pilies gatvių kampo. Tyrinėtas sklypas yra Kauno 44 kvartale, senamiesčio V dalyje, apie 200 m į R nuo pilies. Tyrinėta vieta yra prie tiksliai nežinomos ribos tarp miesto ir karaliaus bei didžiojo kunigaikščio dvaro teritorijos, kuri iki šiol mažai tyrinėta.

Raguvos gatvė susiformavo XV a. pradžioje, ji jungė pilį su parapijos bažnyčia. Abipus jos esantys 43 ir 44 kvartalai planuoti ir apgyven-

dinti XV a. viduryje. Kvartalų stačiakampio plano sklypai buvo orientuoti į pagrindines senojo miesto gatves (dabartinės A. Jakšto ir M. Valančiaus g.). Prie jų koncentravosi miestiečių gyvenamieji mediniai ir mūriniai pastatai, o Raguvos gatvelė buvo šalutinė. Į ją buvo atsuktos vien posesijų ūkinės dalys ir daržai, iki XVIII a. vidurio, be tvorų, čia neminimi jokie statiniai. Pirmieji mediniai namai prie Raguvos gatvės atsirado 1742 m., kai Kauno kaštelionas leido čia kurtis žydams. 1762 m. inventoriuje minima, kad prie gatvės mažuose sklypeliuose stovėjo 27 menki mediniai žydų nameliai – lūšnos (*chalupy*). Tankus medinis gatvės užstatymas labai dažnai keitėsi, nes nukentėdavo nuo gaisrų. Mūriniai pastatai prie gatvės atsirado tik XIX a. pabaigoje – XX a. pradžioje, o lauko rieduliais gatvelė pirmą kartą išgrista 1864 m. (*KPRPI*, f. 5, b. 369; 393; 3548; K–1605; K–1619).

Artimiausioje aplinkoje archeologiniai tyrinėjimai 1976–1978 m. atlikti pastatų Raguvos g. 1–9 vietoje, o 1979–1980 m. vykdyta archeologinė žemės darbų priežiūra statant pastatą Pilies g. 1 (Žalnierius A., *PKI Kauno skyriaus inžinierinio–gamybinio komplekso kapitalinis remontas, Raguvos g-vė 1, 3, 5, 7, 9*; Žalnierius A., Vaškelis A., *Kauno senamiestis, 44 kvartalas, Inžinierinių žemės darbų archeologinės priežiūros ir fiksacijos ataskaita 1979–1980 m.*, Kaunas, 1986). Tyrinėtose vietose užfiksuoti nuo 1,8 iki 3,1 m storio kultūriniai sluoksniai, pagal radinius datuojami XV–XX a. Taip pat rasta XVII–XVIII a. ūkinių krosnių ir medinių pastatų pamatų liekanų. 1985 m. tiesiant šiluminę trasą prie Raguvos g. 7 pastato, buvo atlikta žemės darbų archeologinė priežiūra (*KPRPI*, f. 5, b. 20). Kultūrinių sluoksnių storis dujotiekio ir šiluminės trasų vietose siekė 2,1 m, juose rasta plokštinių koklių fragmentų, datuojamų XVI a. pabaiga – XVII a. Žemės paviršius šioje kvartalo dalyje XIX–XX a. buvo pakeltas 40–50 cm, paklotas lauko riedulių grindinys. 2009 m. statant pastatą A. Jakšto g. 6, atlikti detalieji tyrimai (*ATL 2008 metais*, 2009, p. 324–327; *ATL 2009 metais*, 2010, p. 328–344). Buvo ištirtas 390 m^2 plotas, XIV–XVIII a. kultūrinių sluoksnių storis jame siekia nuo 2 iki 4,3 m. Rasta XVI–XVII a. mūrinių konstrukcijų ir XVI a. rūsio liekanų. Archeologinius radinius sudarė įvairios paskirties buitinės keramikos ir puodyninių bei plokštinių koklių šukės, datuojamos XIV–XIX a.

Detalieji tyrimai sklype Raguvos g. 5 atlikti 2016 m. gegužės–birželio mėnesiais numatomo statyti priestato vietoje. Iškastos 4 įvairaus dydžio perkasos (bendras 99,4 m^2 plotas). Šioje senamiesčio V dalyje žemės paviršius yra lygus, jo H_{abs} 29,15–28,25 m, užstatomos vietos kiemo paviršius išklotas betoninėmis plytomis.

Tyrinėtame plote yra susiklostę nuo 1,7 iki 2,4 m storio kultūriniai sluoksniai, gulintys ant geologinio oksiduoto priesmėlio, randamo visoje Kauno senamiesčio teritorijoje. Prieš pradedant tyrimų darbus, iš užstatomos vietos buvo iškeliami elektros ir ryšių kabeliai, kanalizacijos trasa, sukloti prie Raguvos ir Pilies gatvių. Stebint iškėlimo darbus nustatyta, kad kultūriniai sluoksniai iki 0,8–1 m gylio čia susiklostė XX a., o prie pastato Raguvos g. 7 XX a. 9 dešimtmetyje buvo iškasta iki 2,3 pločio, iki 3 m gylio pamatų duobė, užpilta žeme su statybinėmis atliekomis ir šiukšlėmis. Archeologinių tyrimų metu nustatyta, kad iš tyrinėto 99,4 m^2 ploto kultūriniai sluoksniai XIX–XX a. buvo suardyti 46,5 m^2 plote.

Kultūrinius sluoksnius galima suskirstyti į 3 horizontus. Pirmajam kultūrinių sluoksnių horizontui priskirtas apatinis iki 25 cm storio pilkai rusvos žemės sluoksnis, neturintis aiškios ribos su geologiniais sluoksniais ir primenantis dirbamą žemę. Jis išliko centrinėje ir R tyrinėto

1 pav. Molinės krosnies liekanos iš Š perkasoje II. A. Žalnieriaus nuotr.

Fig. 1. The remains of the clay stove, as seen from the N in trench II.

2 pav. Perkasa II iš P. A. Žalnieriaus nuotr.

Fig. 2. Trench II, as seen from the S.

ploto dalyje. Šiame horizonte rastos tik 3 redukcinėje aplinkoje degtos puodų sienelių ir ąsočio krašto šukės šlifuotu išoriniu paviršiumi, datuojamos XV a. Galbūt šis galimai dirbamos žemės sluoksnis pradėjo klostytis gerokai anksčiau ir gali būti priskirtas pirmos Kauno pilies egzistavimo laikotarpiui ar net neįtvirtintai iki pilies atsiradimo čia buvusiai gyvenvietei. Panašus virš geologinio priesmėlio susiklostęs sluoksnis rastas tyrinėjant šalia esančius sklypus Jakšto g. 5 ir 6 (*ATL 2008 metais*, 2009, p. 325; *ATL 2012 metais*, 2013, p. 387).

Antrajam kultūrinių sluoksnių horizontui priskirtas tyrinėto ploto V pusėje virš geologinių, o R pusėje virš pirmo horizonto susiklosčiusiam tamsiai pilko iki 60–70 cm storio juodžemio sluoksniui. Jo viršutinėje dalyje gausu statybinių griuvenų, primesta įvairaus dydžio lauko riedulių ir pusplyčių. Jis perkasų šlaituose aiškiai išsiskiria iš kitų sluoksnių (1 pav.). Perkasoje II nuo pirmo horizonto paviršiaus buvo iškasta duobė požeminei krosniai (?). Tai ant perdegusio priesmėlio sluoksnio suplūktas iki 22 cm storio molio sluoksnis, kurio ilgis R–V kryptimi yra 1,8–1,85 m (2 pav.). Dalis krosnies P pusėje nuardyta kasant pastato Raguvos g. 5 pamatų duobę. Jeigu jos P šonas galimai išliko perkasoje, tada krosnies plotis būtų apie 1,4 m. Statinys pastatytas iškasus 22–24 cm gylio duobę ir sukrėtus į ją molio sluoksnį. Molis neperdegęs ir atrodytų, kad krosnis nebuvo naudojama, nors tada lieka neaišku, iš kur po moliu atsirado perdegęs geologinis priesmėlis. Darant krosnies pjūvį R–V kryptimi, molyje pastebėta plytų nuoskalų ir rasta viena 12,5 cm pločio, 8,5 cm storio pusplytė su braukomis (3 pav.). Krosnies paskirtis lieka neaiški, kaip ir jos datavimas, nors pagal rastos pusplytės formatą ją galima būtų datuoti XVI a. I puse. Tikėtina, kad rastas objektas ar jį sudarantis neperdegęs molio sluoksnis yra tiesiog suvers-

tas ant buvusios ir nukastos krosnies ar didelės laužavietės vietos.

Perkasos IV Š šlaite, pjūvyje atsidengė mūriniai pastato pamatai, sumūryti iš įvairaus dydžio lauko riedulių ir plytų eilių. Jų viršus yra 1 m, apačia 2,3 m gylyje nuo žemės paviršiaus. Pamato PR kampas yra užfiksuotas pjūvyje, o pastato pamatų likusi dalis yra Š pusėje, už perkasos ribų. Pamate naudotos plytos yra 13,5–14,2x7,5–8 cm, mūre kyšantys akmenys – 20x32–30x56 cm dydžio (4 pav.). Lieka neaišku, nuo kurio paviršiaus statyti pamatai, nes mūro liekanų R pusėje yra supiltas priesmėlio su griuvenomis sluoksnis, kuriame užfiksuoti 40–45 cm skersmens lauko rieduliai, išversti iš mūro. Mūro V galas nuardytas XX a. iškasus duobę, užpilta pilka su moliu žeme ir lauko rieduliais iš nuardyto mūro. Atkastas mūras – tai požeminė pastato pamato, statyto XVII a., dalis. Virš jo galėjo stovėti medinis ar vieno aukšto mūrinis pastatas. Griaunant pastatą mūras greičiausiai buvo išardytas iki buvusio žemės paviršiaus, kuris tuo metu buvo apie 1 m gylyje ir sutampa su antro sluoksnių horizonto paviršiumi XIX a. Molinės krosnies (?) ir pastato pamato liekanos yra vieninteliai statiniai, rasti antrame kultūrinių sluoksnių horizonte.

Antrame sluoksnių horizonte rasta puodyninių ir plokštinių koklių bei įvairios paskirties buitinės keramikos šukių. Puodyninių koklių sienelių ir pakraštėlio šukės žiestos, degtos oksidacinėje aplinkoje. Angos buvo kvadratinės, kraštas profiliuotas į vidų, išorėje yra žiedimo rievės. Kokliai datuojami XVI a. viduriu. Plokštiniai kokliai žaliai ir rudai glazūruoti, puošti stilizuotu augaliniu, geometriniu ornamentu, paukščių figūromis ir datuojami XVI–XVIII a. Išskirtiniai herbinio ir rudai glazūruotos koklio karūnėlės fragmentai, datuojami XVII a. paskutiniu ketvirčiu – XVIII a. pradžia (5 pav.).

XVI–XVIII a. buitinę keramiką sudaro įvairaus dydžio indų su ąsomis, virimo puodų, ąsočių, bokalų, stiklinio butelio šukės. Keramikos, datuojamos XV–XVI a. pradžia, rasta tik 2 redukcinėje ir oksidacinėje aplinkoje degtų

3 pav. Krosnies pjūvis iš P. A. Žalnieriaus nuotr.

Fig. 3. The stove section, as seen from the S.

4 pav. XVII a. pastato pamatai perkasos IV Š profilyje. A. Žalnieriaus nuotr.

Fig. 4. The foundation of the 17th-century building in the N profile of trench IV.

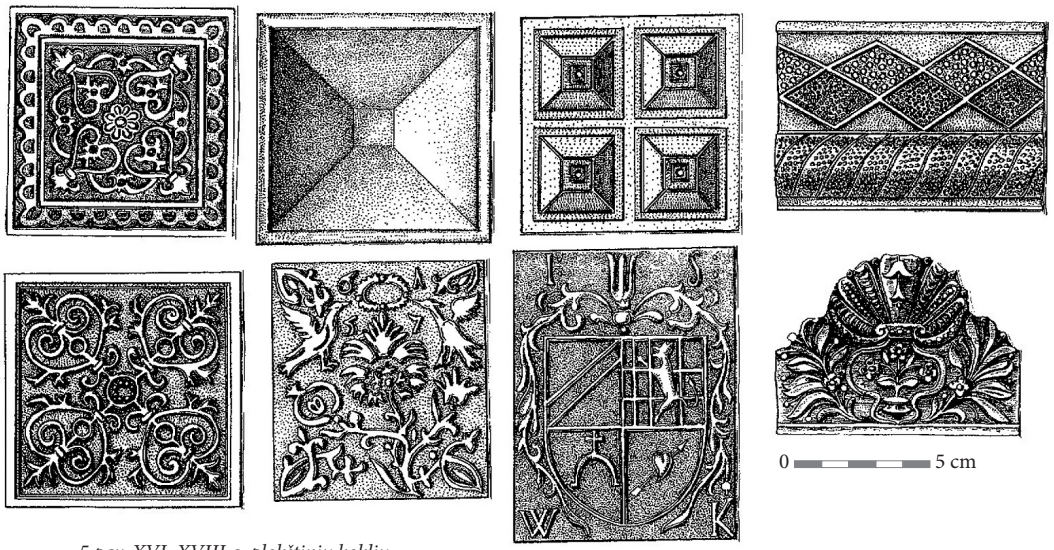

5 pav. XVI–XVIII a. plokštinių koklių rekonstrukcijos. V. Trečiokienės pieš.

Fig. 5. Reconstructions of 16th–18th-century panel stove tiles.

šukių. Kitų indų šukės žiestos, degtos oksidacinėje aplinkoje, glazūruotos iš vidaus ir išorėje petelių srityje žalia, ruda įvairių atspalvių glazūra. Pakraštėliai vertikalūs ar atlenkti į išorę, profiliuoti, dalis indų petelių srityje puošti štampuoto ornamento juostomis, žiedimo rievėmis. 3 indai buvo su ąsomis, dugnai su nupjovimo žymėmis, kurios yra užglaistytos. 2 indų šukės žiestos iš balto molio, glazūruotos rusvai žalsva glazūra, gali būti importuotos iš Lenkijos (?). Rastas sveikas indelis, žiestas, iš vidaus ir išorės glazūruotas žalia glazūra, 10,2 cm aukščio, angos skersmuo – 7,5 cm, išorės skersmuo – 9,8 cm, dugnas nupjautas, 5,5 cm skersmens. Indelis tolygiai platėja nuo dugno iki viršaus, profiliuotas tik pakraštėlis, datuojamas XVIII–XIX a. (6 pav.).

Lipdytų virimo puodų šukių molyje yra smėlio ir smulkiai sijoto žvyro priemaišų. Išorėje sienelės aprūkusios, pilkos spalvos, kai kurių šukių vidinėje pusėje matosi nuosėdų pėdsakai. Indų pakraštėliai 2 tipų. Pirmojo tipo puodų pakraštėliai nulipdyti suapvalinant arba profiliuojant angos kraštą ir atlenkiant jį į išorę. Antro tipo pakraštėliai vertikalūs ar kiek atlenkti į išorę, 2–2,8 cm aukščio ir sudaro nedidelį kaklelį. Šio tipo indai su ąsomis, mažesnių puodų dugnai 6,3–7,3 cm, didesni – 13,8–14,3 cm skersmens. Dalis dugnų su nupjovimo žymėmis, dalis lipdant stovėjo ant smulkaus, vėliau užglaistyto žvyro sluoksnelio.

Rastos akmens molio masės bokalų (?) sienelių 2 šukės, padengtos mėlyna, balta, ruda glazūra, puoštos reljefiniu augaliniu–architektūriniu ornamentu, datuojamos XVII–XVIII a. Retas radinys – bokalo su dviem ąsomis fragmentas (7 pav.). Ąsočių fragmentai žiesti, degti oksidacinėje aplinkoje, žaliai glazūruoti. Išskirtiniai iš akmens masės pagaminto rusvai glazūruoto ąsočio ąsos ir kaklelio bei žaliai glazūruoto indo dangtelio fragmentas. Stiklinius dirbinius sudaro butelių ir taurelių ar lampadų dugnai, rankomis pagaminti iš žalsvo skaidraus stiklo.

Lėkštės žiestos, degtos oksidacinėje aplinkoje, dalis glazūruotos žaliai, dalis puoštos poli-

6 pav. XVII a. pabaigos – XIX a. puodelis. A. Žalnieriaus nuotr.

Fig. 6. A late 17th–19th-century cup.

7 pav. Bokalo su 2 ąsomis fragmentas. A. Žalnieriaus nuotr.

Fig. 7. A fragment of a two-handled mug.

8 pav. XVII–XVIII a. lėkščių šukės su pragręžtomis skylėmis. A. Žalnieriaus nuotr.

Fig. 8. Perforated sherds of 17th–18th-century plates.

9 pav. XIX a. dubens fragmentas su pragręžtomis skylėmis. A. Žalnieriaus nuotr.

Fig. 9. A perforated fragment of a 19th-century bowl.

chrominiu stilizuotu augaliniu ornamentu, naudojant mėlyną, žalią, geltoną ir baltą glazūrą. 3 šių lėkščių šukės, rastos antro horizonto paviršiuje, jau pagaminus buvo su išgręžtomis 1–2 mm skersmens skylėmis, vienoje šukėje – krašte, dviejose – lėkščių dugne (8 pav.). Jos nėra skirtos lėkštėms pakabinti, nes išgręžtos naudojimui nepatogiose vietose. Tokį lėkščių gadinimo būdą (jei skylės išgręžtos sveikose lėkštėse) galima būtų laikyti atsitiktiniu, jei ne dubens fragmentai, surasti IV perkasos XIX a. šiukšlių duobėje. Dubens dugno kojelėje yra 2 skylės pakabinimui, padarytos jį žiedžiant, o kitose dubens fragmento vietose vėliau buvo išgręžtos 4 apie

1–2 mm skersmens skylutės – 2 šonuose viena priešais kitą ir 2 dugne, 13 mm atstumu viena nuo kitos (9 pav.). Kokia šių skylučių paskirtis, šiuo metu paaiškinti negalima, juo labiau kad skylės išgręžtos ir XVII–XVIII, ir XIX a. lėkštėse.

Antro sluoksnių horizonto paviršiuje rastos 3 XIX a. I pusės Rusijos imperijos monetos (sidabrinė 1813(5?) m. Lenkijos karalystės 10 grašių moneta, varinė 1842 m. ½ kapeikos „sidabru“ moneta ir varinė 1859 m. 3 kapeikų moneta). Surasti radiniai rodo, kad antro horizonto kultūrinis sluoksnis klostėsi labai ligą laiką – nuo XV iki XIX a. vidurio. Trečio horizonto sluoksnius sudaro iki 1 m storio supiltiniai XIX–XX a. sluoksniai, daugiausia suardyti tiesiant inžinierines komunikacijas, kasant įvairios paskirties ūkines duobes.

Raguvos St. 5

Four various-sized trenches (a total of 99.4 m^2) were excavated on the plot at Raguvos St. 5 in erecting an annex to the N side of the building (Fig. 2). During the investigation, it was determined that the cultural layers had been disturbed in a 46.5 m^2 area during the 19th–20th centuries. The surviving cultural layers were 1.7–2.4 m thick and distributed into three horizons dating to the 15th, second half of the 15th–19th, and 19th–20th centuries. Most of the sparse finds were discovered in the second horizon and consisted of sherds of 15th–19th-century household pottery and stove tiles (Figs. 5–9) as well as 19th-century copper coins and one silver coin. The remains of a 16th-century clay stove with no clear purpose (Figs. 1, 3) and the foundation of the S wall of a 17th-century building were also found (Fig. 4).

0 1 cm

1 pav. XIII–XIV a. lanko strėlės antgalis. G. Vėliaus nuotr.

Fig. 1. The 13th–14th-century arrowhead.

KERNAVĖ

Gintautas Vėlius

Vilniaus gatvė 23

Kernavėje, Vilniaus g. 23, planuota įrengti vandentiekio įvadą ir buitinių nuotekų išvadas. Artimiausioje tyrinėto sklypo aplinkoje, Vilniaus gatvėje, archeologiniai tyrimai vyko 2011 m., fiksuotas intensyvus 0,3–1,5 m storio XV–XVII a. kultūrinis sluoksnis (*ATL 2011 metais*, 2012, p. 390–392).

Sklypo savininkas Andrius Lukašenka anksčiau perdavė atsitiktinai žemės paviršiuje surastus radinius – XIII–XIV a. lanko strėlės antgalį (1 pav.), XIII–XV a. akmeninį verpstuką, XV–XIX a. juostinį žiedelį bei XV a. Kazimiero Jogailaičio (Jono Albrechto?) denarą (2 pav.). Pasak sodybos savininko, jie surasti ties dabar esančiu garažu, apie 20 m į V nuo tirtos perkasos (apytikslės koordinatės: LKS 94: 555259, 6083603). Tyrėjams perduotą Zigmanto III Vazos monetą – 1622 m. 1,5 grašio, A. Lukašenka minėjo radęs maždaug ties tirto objekto viduriu.

Planuojamos vandentiekio įvado ir buitinių nuotekų išvadų trasos vietoje ištirta 38 m ilgio, 1 m pločio perkasa, jungianti sklypo P gale esančio mūrinio ūkinio statinio ŠR kampą su sklypo Š riba ties Vilniaus gatve. Perkasos PR kampas buvo per 30 cm nuo statinio ŠR kampo. Perkasos P pusėje jau 20–30 cm gylyje atsidengė rausvo molio įžemis. Perkasos Š pusėje 30–40 cm gylyje